2024/2374

10.10.2024

REZOLUȚIA (UE) 2024/2374 A PARLAMENTULUI EUROPEAN

din 11 aprilie 2024

conținând observațiile care fac parte integrantă din decizia privind descărcarea de gestiune pentru execuția bugetului întreprinderii comune „Proiectul de cercetare privind ATM în contextul Cerului unic european” 3 aferent exercițiului financiar 2022

PARLAMENTUL EUROPEAN,

— având în vedere decizia sa privind descărcarea de gestiune pentru execuția bugetului întreprinderii comune „Proiectul de cercetare privind ATM în contextul Cerului unic european” 3 aferent exercițiului financiar 2022,

— având în vedere articolul 100 și anexa V la Regulamentul său de procedură,

— având în vedere avizul Comisiei pentru transport și turism,

— având în vedere raportul Comisiei pentru control bugetar (A9-0094/2024),

A. întrucât întreprinderea comună de cercetare în domeniul managementului traficului aerian în contextul cerului unic european 3 (SESAR 3, denumită în continuare „întreprinderea comună”), cu sediul la Bruxelles, a fost înființată în noiembrie 2021 în cadrul programului Orizont Europa, pentru o perioadă care se încheie la 31 decembrie 2031 ([1]); observă că întreprinderea comună a înlocuit și a succedat întreprinderii comune SESAR, care a fost înființată în februarie 2007 în cadrul celui de Al șaptelea program-cadru pentru cercetare pentru o perioadă de opt ani ([2]) (SESAR 1) și a fost prelungită în iunie 2014 pentru a continua să funcționeze în cadrul programului Orizont 2020 pentru o perioadă care se încheie la 31 decembrie 2024 ([3]);

B. întrucât întreprinderea comună este un parteneriat public-privat care urmărește dezvoltarea unui management modernizat al traficului aerian în Europa și accelerarea, prin cercetare și inovare, a realizării cerului european digital; întrucât membrii fondatori sunt Uniunea, reprezentată de Comisie, Organizația Europeană pentru Siguranța Navigației Aeriene (Eurocontrol) și peste 50 de organizații din întregul lanț valoric al aviației, de la aeroporturi și toate categoriile de utilizatori ai spațiului aerian până la furnizori de servicii de navigație aeriană, furnizori și operatori de servicii privind aeronave fără pilot la bord, industria prelucrătoare și comunitatea științifică;

C. întrucât, pentru a spori transparența, întreprinderea comună ar trebui să prezinte în conturile sale anuale informații relevante privind contribuțiile membrilor la nivel de program; întrucât, pentru fiecare program în cadrul căruia își desfășoară activitatea, întreprinderea comună ar trebui să prezinte, per categorie de membri și până la sfârșitul exercițiului, toate informațiile relevante, inclusiv obiectivele privind contribuția stabilite prin lege pentru programul respectiv, volumul contribuțiilor primite și volumul angajamentelor juridice asumate; întrucât întreprinderea comună ar trebui să îmbunătățească în continuare transparența,

Cadrul general

1. constată, pe baza raportului anual de activitate consolidat ([4]), că programul „cerul european digital” a început în 2022, cu aprobarea programului de lucru multianual și a primului program de lucru bianual, precum și lansarea primelor două cereri de propuneri în cadrul programului Orizont Europa pentru (1) cercetarea exploratorie și industrială și (2) accelerarea inovării și a introducerii pe piață; ia act de faptul că, dintre cele 127 de propuneri de proiecte primite, au fost selectate 48, ceea ce reprezintă o investiție totală de 350 de milioane EUR;

2. felicită întreprinderea comună pentru contribuția la reacția la războiul ilegal nejustificat de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei, deoarece au fost afectate unele fluxuri de trafic, fiind necesară adaptarea operațiunilor de control al traficului aerian ale întreprinderii comune, ceea ce a condus la o nevoie sporită de controlori de trafic aerian;

([1]) Regulamentul (UE) 2021/2085 al Consiliului din 19 noiembrie 2021 de instituire a întreprinderilor comune din cadrul programului Orizont Europa și de abrogare a Regulamentelor (CE) nr. 219/2007, (UE) nr. 557/2014, (UE) nr. 558/2014, (UE) nr. 559/2014, (UE) nr. 560/2014, (UE) nr. 561/2014 și (UE) nr. 642/2014 (JO L 427, 30.11.2021, p. 17).

([2]) Regulamentul (CE) nr . 219/2007 al Consiliului din 27 februarie 2007 privind înființarea unei întreprinderi comune pentru realizarea sistemului european de nouă generație pentru gestionarea traficului aerian (SESAR) (JO L 64, 2.3.2007, p. 1).

([3]) Regulamentul (UE) nr. 721/2014 al Consiliului din 16 iunie 2014 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 219/2007 privind înființarea unei întreprinderi comune pentru realizarea sistemului european de nouă generație pentru gestionarea traficului aerian (SESAR), în ceea ce privește prelungirea duratei de existență a întreprinderii comune până în 2024 (JO L 192, 1.7.2014, p. 1).

([4]) https://www.sesarju.eu/node/4509.

3. ia act de faptul că, în 2022, întreprinderea comună a înregistrat progrese în privește finalizarea activităților de cercetare și inovare (C&I) din cadrul programului SESAR 2020, permițând, totodată, noului parteneriat al întreprinderii comune SESAR 3 să devină pe deplin funcțional și programului de C&I;

4. constată și că activitățile desfășurate reprezintă o contribuție importantă la prioritățile și inițiativele strategice ale Comisiei Europene, și anume cerul unic european, Pactul verde european și o Europă pregătită pentru era digitală;

Gestiunea bugetară și financiară

5. salută contribuția întreprinderii comune la reacția comună la războiul ilegal și nejustificat de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei, deoarece au fost afectate unele fluxuri de trafic, fiind necesară adaptarea operațiunilor de control de trafic aerian, ceea ce a condus la o nevoie sporită de controlori de trafic aerian;

6. constată că, pentru 2022, bugetul disponibil ([5]) a fost de 146,9 milioane EUR în credite de plată (69,9 milioane EUR în 2021) și de 158,8 milioane EUR în credite de angajament (34,8 milioane EUR în 2021);

7. constată că evoluția dimensiunii bugetului întreprinderii comune depinde în mare măsură de faza în care se află implementarea programelor multianuale pentru cercetare și inovare; ia act de faptul că, în 2022, întreprinderea comună a început punerea în aplicare a programului Orizont Europa și, prin urmare, bugetul pentru 2022 include bugetul de angajamente pentru primele cereri de propuneri din cadrul programului Orizont Europa planificate pentru 2022, precum și bugetul de plăți pentru plățile de prefinanțare aferente;

8. ia act de faptul că Consiliul de conducere al întreprinderii comune a adoptat bugetul pe 2022 în decembrie 2021 și că această decizie a aprobat unele elemente tranzitorii legate de programul anual de lucru, bugetul, schema de personal și planul de achiziții ale întreprinderii comune pentru 2021 și 2022; ia act de faptul că bugetul pe 2022 a fost modificat de două ori în octombrie 2022, cu o a treia modificare în decembrie 2022 ([6]);

9. constată, din raportul Curții de Conturi („Curtea") că, în conturile anuale pe 2022 ale întreprinderii comune valorile contribuțiilor recunoscute pentru fiecare categorie de membri (UE, membrii privați și Eurocontrol) diferă mult între ele; constată că acest lucru se explică prin faptul că contribuțiile în numerar din partea Uniunii sunt validate și recunoscute atunci când sunt plătite întreprinderii comune la începerea implementării proiectelor, în timp ce contribuțiile în natură ale membrilor sunt recunoscute abia după validarea costurilor suportate și declarate pentru implementarea proiectelor;

10. observă că ar trebui acoperită diferența dintre valoarea recunoscută a contribuțiilor în numerar, pe de o parte, și cea a contribuțiilor în natură, pe de altă parte, furnizând informații privind situația de la sfârșitul exercițiului a angajamentelor juridice ale membrilor întreprinderii comune sub forma contractelor și a acordurilor de grant semnate;

11. constată, în ceea ce privește executarea programului Orizont 2020, că, la sfârșitul anului 2022, întreprinderea comună angajase integral 555,8 milioane EUR din contribuția operațională maximă a UE pentru acordurile de grant și contractele semnate în cadrul programului și că, din această sumă angajată, aproximativ 65,7 milioane EUR (sau 11,8 %) mai trebuie plătite în anii următori pentru proiecte și contracte care nu au fost încă finalizate; constată, în plus, că membrii privați s-au angajat juridic să furnizeze integral contribuțiile în natură în valoare de 280 de milioane EUR, definite ca obiectiv în acordul de aderare la acest sector, și că, din această sumă, membrii din sector au raportat 278,5 milioane EUR (sau 99,5 %) la sfârșitul anului 2022; constată, totodată, că Eurocontrol a angajat integral obiectivul de contribuții operaționale în valoare de 467 de milioane EUR, definit în acordul bilateral, și că, din această sumă, a raportat 313,6 milioane EUR (sau 67 % din obiectiv) la sfârșitul anului 2022;

12. observă că, pentru activitățile din cadrul programului Orizont 2020, întreprinderea comună nu a primit credite de angajament operaționale noi, întrucât ultima sa cerere de propuneri fusese finalizată înainte de sfârșitul lui 2020; ia act de faptul că rata de execuție a întreprinderii comune pentru bugetul său operațional pe 2022 a fost semnificativ mai scăzută decât în exercițiile precedente (54 % în 2022, 93 % în 2021), din cauza creșterii costurilor și a problemelor de livrare cu care s-au confruntat beneficiarii în urma crizei provocate de pandemia de COVID-19 și a războiului de agresiune împotriva Ucrainei; constată, prin urmare, că durata majorității proiectelor din cadrul programului Orizont 2020 a trebuit să fie prelungită, iar plățile finale au trebuit amânate pentru 2023;

([5]) Bugetul disponibil include credite neutilizate din exercițiile anterioare, reînscris în bugetul exercițiului 2022, precum și venituri alocate și realocări către exercițiul următor.

([6]) Raportul anual consolidat de activitate (p. 59).

13. constată că creditele de angajament aferente programului Orizont Europa pentru 2022 au fost executate integral pentru primele două cereri de propuneri lansate în aprilie 2022; constată că Comisia a adus o contribuție în numerar în valoare de 83,5 milioane EUR la implementarea acestor proiecte în 2022; constată, totodată, că întrucât faza de evaluare nu fusese finalizată până la sfârșitul anului, contribuțiile în numerar ar putea fi utilizate numai în prima jumătate a anului 2023, când sunt semnate acordurile de grant și când pot fi efectuate plățile de prefinanțare aferente;

14. felicită întreprinderea comună pentru că a continuat să gestioneze 71 de proiecte în cercetare exploratorie, industrială și de validare, cu 300 de beneficiari diferiți, dintre care aproape 20 % sunt IMM-uri, 17 % sunt instituții de învățământ superior și 9 % sunt organizații de cercetare; reamintește că întreprinderea comună creează noi oportunități pentru IMM-uri;

15. ia act de faptul că, în 2022, întreprinderea comună și-a dezvoltat parteneriatul cu Agenția Uniunii Europene pentru Siguranța Aviației (AESA), pentru a promova cooperarea și coordonarea în cadrul acordului privind nivelul serviciilor (SLA) pentru ca AESA să furnizeze servicii în domeniul managementului traficului aerian sau al serviciilor de navigație aeriană, inclusiv realizarea cerului unic european; subliniază importanța dezvoltării în continuare a cerului unic european;

16. ia act de excedentul de 107,2 milioane EUR din 2022, atribuit adoptării tardive a Actului de bază unic;

17. subliniază importanța întreprinderii comune pentru realizarea cerului digital european, ceea ce a condus la selectarea a 48 de proiecte, inclusiv lansarea a cinci demonstratori ai cerului digital, cu o investiție totală de 350 de milioane EUR; salută dialogul strâns întreținut începând cu 2011 între întreprinderea comună și Agenția Europeană de Apărare (AEA), asupra chestiunilor militare și a contribuțiilor la programul „Cerul european digital”; ia act de faptul că AEA servește în prezent ca interfață principală între programul „cerul european digital”, pe de o parte, și aviația militară și ATM, pe de altă parte, și este responsabilă de coordonarea opiniilor militare cu privire la cerul unic european și SESAR;

Sisteme de gestionare și control

18. constată că Serviciul comun de audit al DG RTD din cadrul Comisiei a efectuat auditurile *ex post* privind cheltuielile din cadrul programelor Orizont 2020 și Orizont Europa; constată că, în ceea ce privește cheltuielile aferente programului Orizont 2020 (plăți validate și închise și plăți finale), întreprinderea comună a raportat o rată de eroare reprezentativă de 2,4 % și o rată de eroare reziduală de 1,8 % ([7]); constată că, în ceea ce privește programul Orizont Europa, nu au fost încă efectuate audituri *ex post*, deoarece primele plăți intermediare sunt preconizate abia în 2024;

19. constată că, pentru a evalua controalele plăților operaționale efectuate de întreprinderea comună, Curtea a supus auditului, la nivelul beneficiarilor finali, plăți selectate aleatoriu efectuate în 2022 în cadrul programului Orizont 2020 ([8]); observă, totodată, că Curtea nu a identificat erori cuantificabile grave la nivelul beneficiarilor întreprinderii comune incluși în eșantion; constată, totodată, că, într-un caz, Curtea a raportat o problemă sistemică antrenată de costuri neeligibile declarate de beneficiar pentru certificate neobligatorii referitoare la situațiile financiare, aceste costuri corespunzând unor situații financiare intermediare;

20. constată că Curtea a conchis că jumătate din întreprinderile comune, printre care și SESAR 3, nu dispuneau de o abordare structurată în funcție de riscuri care să stea la baza controalelor *ex ante* pentru granturile din cadrul programului Orizont 2020;

21. reamintește că, în conformitate cu articolul 21 din normele financiare ale întreprinderilor comune, scopul controalelor *ex ante* este de a preveni erorile și neregulile înainte ca operațiunile să fie autorizate și de a reduce riscurile de neîndeplinire a obiectivelor;

22. constată, în acest sens, că, în ceea ce privește SESAR, pe baza examinării documentației interne și a interviurilor cu personalul întreprinderii comune, Curtea a constatat, la sfârșitul anului 2022, că abordarea de monitorizare a riscurilor utilizată de întreprinderea comună avea în vedere doar beneficiarii care fuseseră auditați *ex post*, aceștia fiind în general beneficiari cu sume mari; constată, totodată, că beneficiarii care prezentau un risc potențial și care nu au făcut niciodată obiectul unui audit *ex post*, precum și cei nou-veniți au fost, prin urmare, excluși din evaluarea riscurilor;

([7]) Raportul anual consolidat de activitate, capitolul 4.1.1.2.3.

([8]) În ceea ce privește operațiunile de plată a granturilor testate la beneficiari, pragul de raportare pentru erorile cuantificabile este de 1 % din costurile auditate.

23. observă, în plus, că întreprinderea comună nu a evaluat riscul la nivelul fiecărui proiect;

24. solicită întreprinderii comune să își îmbunătățească abordarea de monitorizare a riscurilor pentru controalele *ex ante* astfel încât să poată identifica beneficiarii cu risc potențial excluși în prezent din populație (cum ar fi beneficiarii care nu au făcut niciodată obiectul unui audit *ex post* și cei nou-veniți), precum și proiectele riscante;

25. invită întreprinderea comună să trateze deficiențele ce există în utilizarea instrumentului de monitorizare consolidată ([9]); reamintește, în acest sens, că instrumentul a fost conceput pentru a contribui la direcționarea controalelor *ex ante* asupra celor mai importante riscuri evaluate pentru un proiect sau beneficiari, permițând ofițerului, în orice moment pe parcursul punerii în aplicare a proiectului, să înregistreze riscurile importante identificate și să urmărească acțiunile respective de monitorizare și de atenuare a riscurilor;

26. observă că, pentru a asigura o utilizare eficace și eficientă a instrumentului, angajații responsabili ar trebui să stabilească un termen relevant și realizabil (termen-limită) pentru finalizarea fiecărei acțiuni decise în cadrul monitorizării consolidate; constată însă că, pentru întreprinderea comună, la expirarea termenului stabilit, indicatorul de monitorizare consolidat nu a fost nici reînnoit, nici închis și că, în plus, nivelul de risc nu a fost reevaluat de ofițer după punerea în aplicare a acțiunilor de control;

27. este de acord cu Curtea că întreprinderea comună ar trebui să se asigure că toate acțiunile din cadrul monitorizării consolidate sunt însoțite de acțiuni de control care să vizeze în mod specific riscurile identificate și că se dă curs acestor acțiuni într-un termen prestabilit;

28. observă că, conform evaluării Curții, în cadrul programului Orizont Europa, este cu atât mai important ca întreprinderile comune să își pună în aplicare abordările specifice bazate pe analiza riscurilor pentru gestionarea granturilor;

29. subliniază că structura beneficiarului sau a proiectului întreprinderii comune se schimbă în mod semnificativ în cadrul programului Orizont Europa, cum ar fi creșterea numărului de IMM-uri, de nou-veniți și de consorții mai mari, precum și cerința de a utiliza doar procedurile de cerere de propuneri deschise pentru activitățile programului Orizont Europa și că, prin urmare, este posibil ca factorii de risc identificați în programele anterioare să nu mai fie relevanți și să apară noi factori de risc;

30. se declară de acord cu Curtea că aceste schimbări evidențiază cât este de important ca întreprinderea comună să pună în aplicare sau să își adapteze abordarea specifică bazată pe analiza riscurilor în gestionarea granturilor;

31. salută angajamentul întreprinderii comune de a aborda noii factori de risc care decurg din cadrul programului Orizont Europa și de a adapta noua sa abordare bazată pe riscuri la controalele *ex ante*, precum și de a institui noi instrumente bazate pe riscuri pentru evaluarea riscurilor la nivel de proiect și pentru nou-veniți; invită întreprinderea comună să furnizeze informații cu privire la aceste activități în raportul său anual de activitate pe 2023;

Achizițiile publice și personalul

32. ia act de faptul că, din cauza intensificării activităților sale, întreprinderea comună s-a axat pe gestionarea contractelor în desfășurare finanțate din credite operaționale și pe selectarea furnizorilor de servicii specifice de gestionare a programelor și, în consecință, întreprinderea comună a decis să mute datele orientative ale unor achiziții operaționale în primul trimestru al anului 2023;

33. ia act de faptul că schema de personal aprobată a întreprinderii comune pentru anul 2022 prevede un număr de 37 de agenți temporari sau contractuali și doi experți naționali detașați, astfel cum se prevede în bugetul general anual al Uniunii Europene pentru Comisia Europeană;

([9]) Conform secțiunii 3.2.2 referitoare la monitorizarea consolidată din orientările CIC (Centrul comun de implementare al DG RTD din cadrul Comisiei) privind controalele *ex ante* din cadrul programului Orizont 2020, instrumentul de monitorizare consolidată îi ajută pe angajații care se ocupă de granturi (responsabilii de proiecte, responsabilii financiari și juriștii) să efectueze o evaluare a riscurilor aferente proiectelor sau beneficiarilor.

34. constată că alocarea eficace a resurselor de personal a rămas o prioritate pentru întreprinderea comună în 2022 și că eforturile s-au concentrat pe dezvoltarea profesională și a carierei personalului său, pe lângă asigurarea faptului că resursele de personal alocate au fost utilizate în modul cel mai economic, eficient și eficace;

35. constată că rata posturilor vacante la sfârșitul anului 2022 a fost de 8,1 %; constată, pe baza raportului anual de activitate consolidat, că, întrucât schema de personal a întreprinderii comune are doar 37 de posturi de agenți temporari, fiecare plecare de personal crește rata relevantă a posturilor vacante cu 2,7 %;

36. ia act de faptul că implementarea modulului sistemului informatic Sysper Job a început în 2022; constată, pe baza raportului anual de activitate consolidat, că întreprinderea comună va finaliza sistemul Sysper de gestionare a resurselor umane în 2023;

37. ia act de faptul că, în ceea ce privește echilibrul geografic și de gen, întreprinderea comună și-a menținut angajamentul de a se asigura că echilibrul său general rămâne stabil și constată că, la sfârșitul anului 2022, 59 % din cei 37 de angajați erau femei și 41 % erau bărbați, fiind reprezentate 15 naționalități;

Situația acțiunilor întreprinse în urma observațiilor din exercițiile anterioare

38. ia act de faptul că „observațiile” din rapoartele anuale specifice ale întreprinderilor comune sunt, de fapt, „recomandări neprogramate” ale Curții; constată că Curtea monitorizează anual aceste observații, evaluând statutul lor ca „deschise” sau „închise”;

39. felicită întreprinderea comună pentru măsurile corective luate ca răspuns la observația Curții emisă în 2021.